

Rijeka. Povijesno društvo Rijeka, god. X, sv. 2., Rijeka 2005., 327 str.

U prosincu 2005. iz tiska je izašao drugi svezak desetoga godišta časopisa *Rijeka* u izdanju Povijesnog društva Rijeka iz Rijeke, koji su uredili akademik Petar Strčić (glavni urednik), Darinko Munić (odgovorni urednik) i Ljubomir Petrović (tajnik). U ovom svesku časopisa poseban blok članaka i priloga posvećen je, u prigodi 85. rođendana, akademiku Luji Margetiću, prvome počasnom članu Povijesnog društva i suradniku časopisa.

Nakon uvodnoga preglednog članka Drinka Munića *Dvadeseti svezak časopisa Rijeka* (5-11), slijedi prva i najveća cjelina pod nazivom *Rasprave i članci* (15-283). Ona započinje obraćanjem župana Primorsko-goranske županije Zlatka Komadine, *Uvodno slovo* (17-19), i gradonačelnika Rijeke Vojka Obersnela, *Sretan Vam 85. rođendan gospodine, akademike Lujo Margetiću* (21-22), pa potom nastavlja biografskim člankom *Život i djelo akademika Luje Margetića* (23-92) iz pera akademika Petara Strčića. U prvom dijelu članka posebna je pozornost usmjerena odrastanju akademika Margetića, napose teškim riječkim životnim uvjetima u doba Drugoga svjetskog rata. Strčić zatim ističe poratno razdoblje Margetićeva života u kojemu je radio kao službenik u državnim i gradskim institucijama te u privrednim poduzećima, jer su se "mnoge okolnosti 'urotile' protiv njegove želje za znanstvenim usmjerenjem". Margetić je u drugom djelu radnog vijeka docent, izvanredni i redoviti profesor te znanstveni savjetnik na Pravnom fakultetu u Rijeci, izvanredni pa redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Razred za društvene znanosti). U središnjem dijelu članka Strčić posvećuje pažnju Margetićevu znanstvenom radu, prvenstveno pravnoj povijesti, ali i ostalim područjima društvenih i humanističkih znanosti u kojima je svojim prinosima ostavio neizbrisivih tragova. Iskazao se, naime, kao znanstvenik i stručnjak za starogrčku, hebrejsku, rimsku, bizantsku, hrvatsku srednjovjekovnu i ranonovovjekovnu povijest, pravnu povijest, a time i za političku i društvenu povijest. Osobito je istaknut Margetićev rad na pomoćnim povijesnim znanostima (diplomatika, genealogija, kronologija i dr.) i na filološkim osobitostima onih jezika na kojima je ispisivana hrvatska povijest. Akademik Margetić je i počasni doktor i profesor *emeritus* Sveučilišta u Rijeci, prvi počasni član Povijesnog društva Rijeka, nositelj Ordena rada SFRJ, dobitnik nagrada za životno djelo Republike Hrvatske, Primorsko-goranske županije, Grada Rijeke, općine Čavle...

Snježana Marčec, Maja Polić i Petar Strčić su pripremili i obavili iznimno zahtjevan rad *Bibliografija akademika Luje Margetića (od 1962. do 2005.)* (97-125). Valja istaknuti da je tu bibliografiju započela sastavljati Snježana Marčec, asistentica Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu, ali ju nije uspjela dovršiti; preminula je 2001. godine. Akademik Margetić je od 1962. do 2005. godine objavio samostalno ili u koautorstvu 455 radova od kojih je 48 knjiga i 5 skripata, a ostatak čine rasprave, članci, ocjene, prikazi i intervjui. Bibliografija pruža do sada najtočniji i najdetaljniji uvid u bogati tiskani opus akademika Margetića.

Mirjana Matijević-Sokol i Petar Strčić u članku *Grbovnica Jurja Margetića (1646.)* (129-142) najprije donose kratak opis i uvod u grbovnicu koja je 1646. godine dodijeljena Jurju Margetiću. Autori navode i nekoliko podataka o četvorici istaknutijih nositelja prezimena Margetić i Margitić. U članku se donosi i fotokopija povelje iz 1646. u ovjerovljenu prijepisu iz 1774. jer izvornik još nije pronađen, a zatim prijepis teksta na latinskom te njegov prijevod na hrvatski jezik.

Akademik Franjo Šanjek potpisuje članak *Akademik Lujo Margetić i krstjani Crkve bosanske* (147-153). U članku se posebna pozornost posvećuje Margetićevu doprinosu u rješavanju

problematiche bosanskih 'krstjana'. Šanjek posebno ističe Margetićevu studiju *Neka pitanja abjuracije iz 1203. godine* koja će "probuditi nova istraživanja i potaknuti nova pitanja o navedenoj duhovnoj i društvenoj problematici našega srednjovjekovlja".

Franjo Emanuel Hoško u radu *Akademik Margetić posuđuje zapise o počecima Marijina svetišta na Trsatu* (157-161) osvrće se na Margetićevo istraživanje početaka nastanka trsatskog svetišta. Hoško upozorava da je uz korištenje rezultata starijih i novijih istraživača (F. Glavinic, G. Santarelli, i dr.) akademik Margetić svojim istraživanjima obuhvatio i druge manje poznate izvorne zapise o prijenosu Svete kuće i njezinoj postavljenosti na Trsatu te da je na temelju tih vrela, rukopisnih i tiskanih izvješća, objavio više rasprava i članaka.

Članak *Lujo Margetić i filološka istraživanja starohrvatskih pravnih dokumenata sa sjeverno-jadranskoga područja* (165-172), Sanje Holjevac, posvećen je jednom segmentu Margetićeva bogatoga znanstvenog opusa, onom važnom za istraživanje povijesti hrvatskog jezika, ali i općenito za filološka istraživanja. Naglašava se kako je akademik Margetić sustavno i temeljito radio na objavljivanju znanstveno-kritičkih izdanja starih hrvatskih pravnih dokumenata, a u svim je tim radovima vidljiva jasna namjera da objavljeni pravni dokumenti posluže kao izvor za istraživanja i ostalim znanstvenim područjima, među njima i filologiji.

Članak *900 godina Bašćanske ploče pada upravo ove – 2005. godine* (Mišljenje akademika Luje Margetića) (177-181) Stijepa Mijovića Kočana posvećen je doprinosu akademika Margetića interpretaciji i dataciji Bašćanske ploče, oltarne kamene pregrade crkve sv. Lucije, koja je jedan od važnijih hrvatskih spomenika. Za autora je Margetićev ključan doprinos u znanstvenom proučavanju toga glagoljskog spomenika upravo njegova datacija godinom 1105.

Darko Deković u članku pod naslovom *Novi doprinos čitanju Bašćanske ploče* (185-195) upućuje čitatelja na dvije knjige akademika Luje Margetića: *O Bašćanskoj ploči* (1997.) i *Bašćanska ploča* (2000.). U tim je studijama Margetić objavio svoja znanstvena istraživanja teksta napisanog na Bašćanskoj ploči na temelju kojih je pokazao da je ta kamena ploča nastala 1105. godine. Margetić pod povećalo stavlja i posljednji redak teksta na Ploči te dolazi do novih pretpostavki.

Uz te radove koji se izravno odnose na njegovu biografiju i znanstveni rad, zbornik se nastavlja radovima koji su posvećeni akademiku Margetiću. *Prilog o političkim, gospodarskim i društvenim odnosima Hrvatske u XIX. stoljeću s posebnim osvrtom na djelo Frana Vrbanića* (199-209) članak je Slobodana Kaštele, koji na temelju događaja iz 1848. godine objašnjava odrednice nove etape u razvoju Habsburške Monarhije, državne zajednice zemalja na različitom stupnju gospodarskog razvoja. U to je doba ilirski pokret snažno oblikovao politički i društveni razvoj u Hrvatskoj. Uzrok bržeg razvitaka trgovine i obrta u drugoj polovini 19. stoljeća autor vidi u izgradnji novih željezničkih pruga. Hrvatska u to doba nije imala intelektualnu elitu koja bi mogla utjecati da se poboljša teška gospodarska situacija, dok su djela malobrojnih ekonomista uglavnom zapostavljena. Vodeća ličnost ekonomske znanstvene skupine u Akademiji bio je Fran Vrbanić, pravnik po izobrazbi, ekonomist po vokaciji, političar po uvjerenju, koji je ustrajno zagovarao primjenu liberalnih i modernih načela u uređenju pravnog sustava te unaprjeđenje građanskih i političkih prava kao preduvjeta gospodarskog razvoja Hrvatske.

Akademik Vladimir Stipetić u radu *Ekonomska znanost i gospodarska povijest danas* (213-233) pojašnjava napredak ostvaren u ekonomskim znanostima u drugoj polovini 20. stoljeća. Ekonomija koja se postupno uzdizala tijekom prošlog stoljeća sada teži preustrojanju cijelog društva, polazeći od svojih spoznaja i postulata, a globalizacija dodatno potiče takve težnje.

Gordan Družić autor je rada pod naslovom *Nužnost radikalne promjene ekonomske politike* (237-254). Kako ističe, rad je rezultat nastojanja da se na osnovi kritičke analize gospodarskih zbivanja prikažu i ocijene protekla kretanja i uvjeti u kojima su se događala, te sagledaju mogući smjerovi promjena hrvatskoga gospodarstva. U radu se analiziraju makroekonomska kretanja u razdoblju od 1990. do 2004., teorijska neutemeljenost dosadašnje ekonomske politike te promjene ekonomske politike.

Prilog za biografiju dr. Marijana Cukara poglavara kotara Volosko-Opatija i Sušak (259-265) naslov je članka nedavno preminule dr. sc. Bosiljke Janjatić, znanstvene savjetnice Odjela za suvremenu povijest Hrvatskog instituta za povijest, u kojemu na temelju gradiva Hrvatskoga državnog arhiva iznosi podatke o životu i radu Marijana Cukara koji djeluje u prvoj polovini 20. stoljeća. U kratkom pregledu autorica daje korisne podatke o životu i radu tog Zadrana koji je veći dio života proveo na Sušaku, ali i u ostalim dijelovima Hrvatske. Želja je autorice da njezin prilog potakne daljnja istraživanja Cukarove biografije i profesionalnih dužnosti koje do sada nisu detaljnije istraživane.

Darko Dukovski naslovom *Hrvatska područja u III. Reichu* (269-280) želi privući pozornost znanstvenika na problem koji u historiografiji još nije u potpunosti razriješen. Na pristupačan način daje uvid u situaciju koja je vladala u hrvatskim zemljama prije i nakon uspostavljanja Operativne zone Jadransko primorje. U radu je spomenut odnos Hitlera i Pavelića te Pavelićev odnos prema priključenju Istre Hrvatskoj.

U drugoj cjelini posvećenoj prikazima, osvrtima i bilješkama valja istaknuti tekstove Maje Polić (*Počasi doktori Sveučilišta u Rijeci. Doctores honoris causa – akademik Lujo Margetić, akademik Milan Moguš*, 287-288), dva prikaza knjiga akademika Margetića koje je pripremila Tihomira Mršić (*Krsni list hrvatske države /Trpimirova darovnica/ i međunarodni položaj hrvatske države narodnih vladara*, 289-291; *Odnosi Hrvata i Mađara u ranije doba /u povodu 900. obljetnice hrvatskog priznanja ugarskog kralja Kolomana za hrvatskog kralja/*, 291-292), te osvrt Branka Kukurina, *Jedan prilog Luje Margetića o povijesti visokoškolske nastave u Rijeci* (292-294).

U posljednjoj cjelini naslovljenoj *Iz časopisa*, Ljubomir Petrović je pripremio *Popis radova u časopisu/zborniku Rijeka godine I. do godine X.* (301-320).

Željko Cetina

Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IV., br. 7., Samobor 2005., 212 str.

U izdanju izdavačke kuće MERIDIJANI iz Samobora, u suradnji s nekoliko sponzora (Grad Koprivnica, Koprivničko-križevačka županija i dr.), objavljen je sedmi broj časopisa *Podravina*. Taj časopis za multidisciplinarna istraživanja, koji je počeo izlaziti 2002. godine, izlazi dva puta na godinu i objavljuje priloge iz područja društvenih i humanističkih znanosti. Konceptijski je usmjeren na istraživanje povijesnih, kulturnih, geografskih, socioloških i drugih aspekata koji karakteriziraju regionalnu prepoznatljivost i posebnost Podravine, ponajprije ludbreškoga, križevačkoga, koprivničkog i đurđevačkog kraja na hrvatskom, ali i na europskom prostoru. *Podravina* je prema kategorizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa kategorizirana kao vrijedni domaći znanstveno-stručni časopis (skupina a2), a referira se u publikacijama ABSTRACTS JOURNAL, HISTORICAL ABSTRACT i ELSEVIER. Radovi u tom časopisu se objavljuju na hrvatskom i na stranim jezicima.

U ovom broju objavljeno je deset znanstvenih radova, nekolicina prikaza časopisa i knjiga te dvije obavijesti. Radovi su u osnovi poredani kronološki pa tako ovaj svezak *Podravine*